

LAUSUNTO

2.5.2024

Dnro: 419/D.a.4./2024

Eduskunnan ympäristövaliokunta

YmV@eduskunta.fi

Saamelaiskäräjien lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi luonnonsuojelulain muuttamisesta HE 41/2024 vp

Viite: Ympäristövaliokunnan pyyntö kirjallisen asiantuntijalausunnon toimittamiseksi 25.4.2024

Saamelaiskäräjät kiittää ympäristövaliokuntaa lausuntopyynnöstä.

Saamelaiskäräjät tuo esiin seuraavaa koskien alkuperäiskansan perustuslaillista suojaa suhteessa hallituksen ehdotukseen EU:n uusiutuvan energian direktiivin muutosten toimeenpanosta kansallisessa lainsäädännössä.

Saamelaisten kotiseutualue, josta säädetään saamelaiskäräjistä annetun lain (974/1995) 4 §:ssä, käsittää Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueet sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevan Lapin paliskunnan alueen.

Viranomaisille säädetty velvoite neuvotella saamelaisten kanssa laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä on suhteessa juuri saamelaisten kotiseutualueeseen (laki saamelaiskäräjistä 9 §).

Saamelaisten kotiseutualueen pinta-alan huomattava osuus kuuluu yhteisön suojelualueverkostoon joko erityisten suojelutoimien alueena (SAC, luontodirektiivi) tai erityissuojelualueena (SPA, lintudirektiivi) tai molempina (liite 1). Näiden alueiden suojeluperusteet koskevat useita lajeja ja luontotyypejä. Natura 2000 -alueiden luontoarvojen turvaaminen ei ole vastakkaista saamelaisten oikeuksien turvaamisen kanssa, etenkin huomioiden muun maankäytön paineen seuraukset lajien elinympäristöille ja saamelaisten perinteisten elinkeinojen harjoittamisedellytyksille saamelaisten kotiseutualueella.

Saamelaiskäräjät toteaa, että nyt esitettyjä muutoksia luonnonsuojelulakiin tulee arvioida saamelaisten perustuslaillisten oikeuksien näkökulmasta kohdistuessaan myös saamelaisten kotiseutualueen erityisten suojelutoimien alueisiin ja erityissuojelualueisiin. Tämä on syynä saamelaisten oikeuksien näkökulman painottamiselle saamelaiskäräjien lausunnossa ympäristöministeriölle luonnoksesta nyt kyseessä olevaksi hallituksen esitykseksi (liite 2).

Saamelaiskäräjät toteaa lisäksi, viitaten lausuntoonsa 26.9.2022 eduskunnan ympäristövaliokunnalle hallituksen esityksestä luonnonsuojelulaksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta HE 76/2022 vp (dnro: 476/D.a.2./2022), että saamelaisten perinteiset elinkeinot ovat luonteeltaan luontosidonnaista, luontoon perustuvia ja luontosuhdetta luovia ja ylläpitäviä. Saamelaiskäräjät näkee, että saamelaisten perinteiset elinkeinot ovat pystyneet suojaamaan luontoarvoja ja myös

kehittämään niitä, vaikka erikoistumiseen, teknologiseen riippuvuuteen ja suuriin yksikkökokoihin ohjaava kehitys näkyy myös näiden elinkeinojen harjoittamisessa. Luonnon monimuotoisuuden yhteys aivan konkreettiseen, paikallisten saamelaiden perinteiseen tietoon ja heidän päivittäiseen luonnonkäyttöönään tarjoaa mahdollisuuden myös turvata luonnon monimuotoisuutta laji-, ekosysteemi- ja mahdollisesti myös geneettisellä tasolla.

Saamelaiskäräjät toteaa lopuksi, Suomen EU:n liittymissopimuksen pöytäkirjassa nro 3 on huomioitu, että Suomi on sitoutunut saamelaisten elinkeinojen, kielen, kulttuurin ja elämäntavan säilyttämiseen ja kehittämiseen. Pöytäkirjassa on muun muassa sovittu EY:n perustamissopimuksen estämättä saatavan myöntää saamelaisille yksinoikeuksia poronhoidon harjoittamiseen perinteisillä saamelaisalueilla. Saamelaiskulttuuri ja saamelaiselinkeinot nähdään pöytäkirjassa riippuvaisiksi luontaiselinkeinoista, kuten poronhoidosta, saamelaisten perinteisillä asuinalueilla.

EU:n antamien direktiivien kansallisessa toimeenpanossa tulee siis huomioida saamelaisten tilanne ja myös perustuslain nojalla kansallisesti muotoutuneet tulkinnat saamelaisten perinteisten elinkeinojen turvaamisesta näiden ilmentäessä saamelaisten luontosidonnaista ja luonnosta suoraan riippuvasta kulttuurimuotoa.

Pirita Näkkäläjarvi
Puheenjohtaja

Tiina Lovisa Solbär
vs. ympäristösihteeri

Lausunnosta päätti puheenjohtaja Pirita Näkkäläjarvi 2.5.2024. Lausunto on hyväksytty s-postinnettelyssä.

Liitteet

Liite 1. Pohjoisimman Lapin Natura 2000 -alueet suhteessa saamelaisten kotiseutualueeseen

Liite 2. Saamelaiskäräjien lausunto ympäristöministeriölle hallituksen esityksestä eduskunnalle luonnonsuojelulain muuttamisesta 22.3.2024 (dnro: 248/D.a.2/2024)